

Segona mort de la Cincinnati

El *Diccionari de la literatura catalana* diu que Alexandre Ballester i Moragues és autor de l'obra teatral *L'única mort de Marta Cincinnati*. La Marta de l'obra es diu Cincinnati, no pas Cincinatti, i també apareix esmentada així en la traducció castellana.

Ens fan la llesca

Quaderns Crema i Lluís Maria Todó pensen, com indica l'edició d'*El gat*, de Simenon, que podem parlar d'una "llesca de la jornada" perquè en francès el mot *tranche* tant pot indicar *part*, *fragment* –en aquest cas, "una part de la jornada"–, com referir-se a una llesca.

Barallats amb Lewis Carroll

Un dels germans d'A través del mirall es fa ajustar un coixí al coll perquè no li tallin el cap i comenta a Alcícia, segons l'edició labutxaca-Salvador Oliva del relat de Lewis Carroll: "Saps molt bé que una de les coses més serioses que poden passar en una baralla és que et tallin el cap". En una baralla, no, en una batalla ("battle").

Gaziel, minimitzat

Segons l'índex, Joan Estelrich parla en set ocasions d'Agustí Calvet, Gaziel, als seus *Diataris*, editats per Quaderns Crema a cura de Manuel Jorba. Ho fa, pel cap baix, en dues ocasions més.

Dualitat a desgrat

A l'entrada "grat", Pompeu Fabra utilitzava l'expressió "de bon grat" entre els molts exemples de la definició: "Satisfacció que hom troba en algú o en alguna cosa, que hom testimonia a qui ha fet alguna cosa per a ell, o amb què estem disposats a fer quelcom". Però es veu que el sentit de l'exemple, contra el que pensava Fabra, no quedava prou clar i el DIEC1 va decidir repetir, a tall de subaccepció, i en qualitat de locució, l'expressió "de bon grat", amb aquesta definició pròpia: "Amb gust, voluntàriament". El DIEC2 manté la dualitat.

L'estudi d'un manuscrit inèdit revela la complexa gestació i redacció del 'Josafat' de Bertrana

Josafat (1906), la mítica novel·la de Prudenci Bertrana, una de les més llegides de la literatura catalana, és un relat lineal, d'extensió inferior a una novel·la convencional, format per només tres personatges, un campaner, una prostituta i la catedral de Girona. Però la seva redacció va ser complexa. Així ho indica un manuscrit inèdit conservat al Fons Prudenci i Aurora Bertrana de la Universitat de Girona que acaba de ser estudiat pel professor Xavier Pla. L'estudi, "Als orígens de *Josafat*. Breus reflexions a l'entorn d'un manuscrit inèdit de Prudenci Bertrana" clou el volum col·lectiu *Llibres, monstres i catedrals*. *Josafat, de Prudenci Bertrana*, format pels textos del cicle de conferències organitzat pel Centre Cultural La Mercè de Girona, el 2006, amb motiu del centenari de la primera edició de la novel·la.

El text del manuscrit inèdit el va escriure Bertrana en una petita llibreta que recull fragments diversos i inacabats, anotacions, notes, esborranys de cartes, frases per recordar o realitzar, però també de dues seccions que semblen autònomes, relacionades amb el procés de gestació de *Josafat*. La primera part, i més breu, disposa de títol propi, "Detalls", i és un irregular conjunt de notes i aforismes, d'observacions sobre personatges de la ciutat de Girona, un recull d'anècdotes pintoresques que Bertrana devia voler fixar per a aprofitar-les en alguns escrits posteriors, probablement per a *Josafat*, però no només per a la seva primera novel·la, perquè hi ha també clares referències a un sacerdot i a una noia anomenada Cèlia, personatges del seu llibre *Nàufrags*, publicat el 1907.

La presència constant del sacerdot vindria a confirmar, pensa Xavier Pla, la rumorologia popular, que Bertrana animava provocativament, que sempre hauria fet córrer que la novel·la estava basada en fets reals i, a més, que el protagonista real de l'anècdota era un sacerdot i no pas un campaner.

La segona part està formada per correccions, fragments ratllats i diferents fases de redacció de la novel·la. Tot sembla indicar que es tracta d'una primera versió, molt rudimentària, desordenada i encara poc elaborada, del relat. Molts dels elements que es troben anotats al manuscrit apareixen després desenvolupats a la novel·la, però també hi ha frases que es recullen exactament al llibre.

En contrapartida, algunes idees inicialment previstes per l'autor van ser finalment deixades de banda. Per exemple, aquesta interessant referència ideològica: "En *Josafat* es creia ser objecte de preocupació dels descreguts francmaçons heretges i republicans, paraules que per ell eren irrisòries".

De tant en tant apareixen anotacions sobre el procés d'escriptura, com una referència a la bibliografia que li calia per a escriure la novel·la, en concret, el llibre de Joaquim Bassegoda sobre la catedral de Girona. O encara breus anotacions sobre elements i dades de la realitat que devia haver de comprovar, com aquesta informació necessària: "Cal saber quin és l'últim toc de la tarda i a quina hora tanquen l'església".

EL TEMPS

La revista de Palafrugell *Emporium* va donar a conèixer el fragment final de *Josafat* el novembre del 1905.